

Q.P. Code:00005660

[Time: 3.00 Hrs]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:**
1. All questions are compulsory.
  2. Figures to the right indicate full marks.
  3. Students answering in the regional language should refer in case of doubt to the main text of the paper in English.

- Q.1 Attempt **any two** of the following. **20****
- a) Describe trends in per capita income (PCI).
  - b) What are the measures to reduce regional inequalities in India?
  - c) Briefly explain the major Employment Generation and Poverty Alleviation Programmes.
- Q.2 Attempt **any two** of the following. **20****
- a) Describe the role of agriculture in developed economy.
  - b) Explain the causes of low productivity of agriculture.
  - c) Discuss the role and functions of NABARD.
- Q.3 Attempt **any two** of the following. **20****
- a) Briefly explain the Industrial Policies in India since independence.
  - b) Write down about 'Make in India'.
  - c) Write a note on 'Skill Development in India'.
- Q.4 Attempt **any two** of the following. **20****
- a) Describe the significance of the Service Sector.
  - b) Elaborate the importance of research in education.
  - c) Write down about Indian Tourism and Hospitality Industry.
- Q.5 Write **any two** short notes. **20****
- a) Concepts of national income.
  - b) Organic Farming.
  - c) Micro, Small, Medium Enterprises (MSMEs)
  - d) 12th Five Year Plan.

*****

[वेळ: ३ तास]

[गुण: १००]

कृपया तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे का ते तपासा.

सूचना : १ सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२ उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

३ प्रादेशिक भाषेत उत्तर देणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी शंका असल्यास पेपरच्या मुख्य मजकुराचा इंग्रजीमध्ये संदर्भ द्यावा.

प्र.१ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

२०

अ) दरडोई उत्पन्नातील (PCI) प्रवृत्तीचे वर्णन करा.

ब) भारतातील प्रादेशिक असमानता कमी करण्यासाठी कोणते उपाय सुचविण्यात आले आहेत?

क) प्रमुख रोजगार निर्मिती आणि दारिद्र्य निर्मूलन कार्यक्रम थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.२ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

२०

अ) विकसित अर्थव्यवस्थेतील कृषी क्षेत्राच्या भूमिकेचे वर्णन करा.

ब) शेतीच्या न्युन उत्पादकतेची कारणे स्पष्ट करा.

क) नाबार्डची भूमिका आणि कार्ये यांची चर्चा करा.

प्र.३ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

२०

अ) भारतातील स्वातंत्र्यानंतरची औद्योगिक धोरणे थोडक्यात स्पष्ट करा.

ब) 'मेक इन इंडिया' बदल लिहा.

क) 'भारतातील कौशल्य विकास' यावर टीप लिहा.

प्र.४ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

२०

अ) सेवा क्षेत्राचे महत्त्व विशद करा.

ब) शिक्षणातील संशोधनाचे महत्त्व विशद करा.

क) भारतीय पर्यटन आणि आदरातिथ्य उद्योगाविषयी लिहा.

प्र.५ खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिप लिहा.

२०

अ) राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या संकल्पना.

ब) सेंद्रिय शेती.

क) सूक्ष्म, लघु, मध्यम उद्योग (MSME).

ड) १२वी पंचवार्षिक योजना.

*****